

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

18

marca 2018

niedziela

18:00

NFM, Sala Kameralna

Koncert na cztery wiolonczele

Polish Cello Quartet:

**Tomasz Daroch, Krzysztof Karpeta, Adam Krzeszowiec,
Wojciech Fudala** – wiolonczele

Program:

Julius Klengel (1859–1933) *Variationen über ein eigenes Thema* op. 15

Grażyna Bacewicz (1909–1969) *Quartetto per 4 violoncelli*

I Narrazione

II Riflessioni

***

Rodion Szchedrin (*1932) *Hamlet Ballad*

Victor Legley (1915–1994) *Quatuor pour violoncelles* op. 16

I Allegro energico

II Adagio

III Allegro giocoso

[90']

J. Klengel

G. Bacewicz

Od neoromantyzmu do współczesności

Artur Bielecki

Czwórka wiolonczelistów proponuje dziś program łączyjący tradycje klasyczne z muzyką nowszą. Najstarszą kompozycją wśród prezentowanych utworów są *Variationen über ein eigenes Thema (Wariacje na temat własny)* op. 15, których autorem jest Julius Klengel. Ten wirtuoz wiolonczeli pochodził z niemieckiej rodziny muzyków. Był kompozytorem i wiolonczelistą, ale występował także jako pianista. Jego starszy o pięć lat brat Paul Klengel był z kolei skrzypkiem, pianistą i kompozytorem.

Julius Klengel, podobnie jak jego brat Paul, urodził się w Lipsku, a zatem w mieście o szczególnie bogatych tradycjach muzycznych. To właśnie w Lipsku przez dwadzieścia siedem lat mieszkał i tworzył Johann Sebastian Bach, a i po jego śmierci miasto nadal odznaczało się bardzo wysokim poziomem życia muzycznego. W epoce romantyzmu, od roku 1835, działał w Lipsku Felix Mendelssohn Bartholdy – pełnił funkcję dyrygenta znakomitej orkiestry Gewandhausu. W mieście tym Mendelssohn prowadził aktywną działalność, doprowadził m.in. do otwarcia konserwatorium w 1843 r. Klengel również na długo związał się z Lipskiem: przez ponad czterdzieści lat był pierwszym wiolonczelistą orkiestry Gewandhausu (grał w tym zespole przez pół wieku). Był również członkiem kwartetu Gewandhausu. Od młodości wykładał w Konserwatorium Lipskim.

Klengel wykształcił szereg wybitnych wiolonczelistów, w tym Grigorija Piatigorskiego. Był nie tylko wirtuozem, lecz także płodnym kompozytorem (stworzył wiele koncertów, utworów solowych i kameralnych). Jego dzieła świadczą o znakomitym opanowaniu klasycznego warsztatu kompozytorskiego, czego przykładem są dość konwencjonalne *Wariacje* op. 15. Temat utworu jest prosty, charakteryzuje go przejrzysta, klasyczna budowa, a każda kolejna wariacja przynosi jego odmienne ujęcie.

Twórczość Grażyny Bacewicz przenosi nas z kolei w świat dwudziestowiecznego neoklasycyzmu, chociaż ta stylistyczna „etykieta” w zbyt małym stopniu i zbyt jednostronnie oddaje sprawiedliwość talentowi artystki. Ta wybitna kompozytorka, skrzypaczka i pedagog należała do najciekawszych osobowości w muzyce polskiej XX w. Była również doceniana i podziwiana poza granicami Polski. O swoim *Quartetto per 4 violoncelli* tak pisała w 1964 r. w programie Warszawskiej Jesieni: „Od dawna nurtowała mnie myśl napisania *Kwartetu* na cztery wiolonczele.

[...] Zestawienie czterech wiolonczel pociągało mnie swym bogactwem materii dźwiękowej. W czasie pracy nad tym utworem, ukończonym na jesieni 1963 r., doszłam do wniosku, że cztery wiolonczele w zespole – to nieprzebrane skarby dla współczesnego kompozytora. Koncepcja utworu zmusiła mnie do odrzucenia w znacznym stopniu pewnych elementów gry może najbardziej charakterystycznych dla wiolonczeli, jak np. szeroka kantylena”. Dzieło składa się z dwóch części: *Narrazione* oraz *Riflessioni*. Zastosowane w nim środki dźwiękowe są dowodem na to, że w latach 60. Grażyna Bacewicz wyszła już w swojej twórczości daleko poza ramy tak powszechnie przypisywanego jej „neoklasycyzmu”.

Urodzony w Moskwie Rodion Szczedrin należy do najbardziej znanych współczesnych kompozytorów rosyjskich. W latach 50. studiował w Konserwatorium Moskiewskim w klasie kompozycji Jurija Szaporina oraz w klasie fortepianu Jakowa Fliera. W okresie pierestrojki wspierał swoimi działaniami reformy przeprowadzane wtedy w ZSRR przez Michaiła Gorbaczowa. W 1992 r. zamieszkał w Monachium. Jest mężem Mai Plisieckiej, znanej primabaleriny Teatru Bolszoi.

Szczedrin ma bardzo bogaty dorobek kompozytorski, w którym odnajdujemy szereg wielkich form, takich jak balety, opery, symfonie, koncerty (w tym pięć koncertów na orkiestrę). Píše również dzieła fortepianowe, kameralne i chóralne, muzykę teatralną i filmową. Jego *Hamlet Ballad* jest rodzajem muzycznej ciekawostki. Ten trwający około piętnaście minut utwór powstał na zamówienie Międzynarodowego Kongresu Wiolonczelowego, który odbywał się w Japonii w 2005 r. W ramach kongresu przewidziano koncert z udziałem tysiąca wiolonczelistów, podczas którego miało miejsce prawykonanie *Hamlet Ballad*. Na podium dyrygenckim stanął wówczas legendarny wiolonczelista Mścistów Rostropowicz, przyjaciel kompozytora. Dzieło zostało więc napisane w taki sposób, że może być grane albo przez kwartet wiolonczelowy, albo przez większy zespół wiolonczel.

Bardzo ciekawym punktem programu będzie z pewnością *Quatuor pour violoncelles* op. 16 Victora Legleya, reprezentanta dwudziestowiecznej muzyki belgijskiej. Victor Legley (jego imię pojawia się też w wersji skróconej Vic) był absolwentem Konserwatorium w Brukseli. Poza kompozycją zajmował się także grą na altówce oraz pracą pedagogiczną. Przez dłuższy czas pracował w jednej z belgijskich rozgłośni radiowych, w której propagował nową muzykę. Jego twórczość kompozytorska obejmowała głównie muzykę

---

instrumentalną, napisał m.in. osiem symfonii i pięć kwartetów smyczkowych. *Quatuor pour violoncelles* op. 16 powstał w Brukseli w 1944 r., jest więc dziełem stosunkowo wczesnym w dorobku kompozytora. Trwa około siedemnastu minut i składa się z trzech części w dość tradycyjnym ukladzie (*Allegro energico*, *Adagio*, *Allegro giocoso*). Istnieje również wersja tego utworu przeznaczona na cztery altówki.

Polish Cello Quartet

Zespół istnieje od 2011 r. Tworzą go wiolonczeliści młodego pokolenia, którzy kształcili się u czołowych pedagogów tego instrumentu w Polsce (P. Głombik, S. Firlej) i na świecie (F. Helmerson, G. Hoffman, J. Reuling, M. Flaksman i J. Očić). Artyści postanowili założyć ten wyjątkowy zespół kameralny, by móc pokazać szerszej publiczności niezwykle brzmienie kwartetu wiolonczelowego. Grupa wykonuje przede wszystkim utwory oryginalnie skomponowane na kwartet wiolonczelowy, a jej repertuar jest stale powiększany, także o kompozycje pisane współcześnie przez wiodących kompozytorów polskich i zagranicznych. Od 2014 r. Polish Cello Quartet jest zespołem Narodowego Forum Muzyki. W 2017 r. ukazał się jego debiutancki album *Discoveries*.

Polish Cello Quartet, fot. Łukasz Rajchert

Organizator:

NFM – Instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Sponsorzy:

